

АЛЛА КОССОВСЬКА

ДВІСТІ ПЕРШИЙ

ВИДАВНИЦТВО „СВОБОДА”
Джерзі Ситі — 1972

Printed in U.S.A.

Svoboda — 81-83 Grand Street, Jersey City, N.J. 07303

АЛЛА КОССОВСЬКА

ДВІСТІ ПЕРШИЙ

diasporiana.org.ua

ВИДАВНИЦТВО „СВОБОДА”
Джерзі Ситі — 1972

ПОДІЇ ОДНОЇ НОЧІ

Старовинний венетянський годинник у зеленій вітальні оксамитно вдарив десять разів. Цього годинника доктор Корсунь привіз зі своєї подорожі по Європі вісім років тому, і за цей час він став для Ольги начебто близьким, добрим другом, який щовечора повідомляв її про закінчення трудового дня.

Ольга витягла з машинки закінчену роботу, акуратно вклала її до течки і накрила машинку металеву покришкою.

Миючи руки в умивальні, вона почула, як тишенько стукнули вихідні двері. Ольга здивувалася: аджеж вона сама замкнула їх за останнім пацієнтом хвилин двадцять тому.

На ходу витираючи руки, дівчина вийшла у приймальню. Там було порожньо. Застояна пелена тютюнового диму повільно коливалася в притемненому світлі двох настільних ламп.

„Мабуть, причулося”, — майнула в голові Ольги думка і, відчиняючи вікно, вона глянула на вулицю. Липнева безмісячна ніч заступила згаслий на заході вечір, але зорі вже викільчилились на зеленавому небі, ясні і чисті, наче щойно натерті крейдою.

Спустивши завісу, Ольга пройшла в маленьку кухню, залучила електричну плитку і поставила варитись каву.

Сьогодні вони будуть пити каву вдвох з доктором Корсунем, бо дружина доктора, балерина Грета Крігер вранці виїхала в артистичне турне, а доктор Куйдич побіг до своїх хворих. „Мабуть, це він і стукнув дверима, коли відходив”, — здогадалася дівчина.

„І слава Богу!” — подумала, переходячи в кімнату, яка безпосередньо єдналася з кабінетом доктора і з лабораторією двома дверима, заслоненими темнозеленими порт'єрами.

Ольга любила цю кімнату. Уся в м'якому зеленавому світлі, з великим акваріумом між вікнами і м'якими кріслами, ця маленька вітальня нагадувала морське дно. Це враження посилювалося виткими рослинами, підвішеними до стелі у візерунчастих глечиках. Вони спускалися донизу довгими рухливими гірляндами і коливалися від найменшого руху повітря наче водорості.

Згадала Ольга, як вісім років тому її, молоденьку дівчину, зачарувала ця чепурна кімната. Здавалося їй, що нічого розкішнішого на світі їй бути не може. Та їй не дивно: Ольга ще не бачила багаті Америки, а після таборових поневірянь і злиднів докторське мешкання, не тільки дороге, але й дібране з добрим смаком, викликало у дівчини щире захоплення. Тут їй було затишно і спокійно.

Коли ж приїздила Грета, розмірене і розплановане життя доктора Корсуна доосновно порушувалось. Вона вривалася в дім, як нестримний гураган, веселий і могутній, нищила весь денний розпорядок, заводила свій, хаотичний і гамірний. На дверях докторового дому вивішувалася табличка, яка сповіщала пацієнтів, що доктор виїхав на вакації „від і до”, тобто до дня від'їзду шаленої жінки в чергове турне.

Спочатку доктор пробував був заперечувати, казав, що має пацієнтів, які потребують щоденної опіки, але Грета, сміючись, затуляла йому рота своєю маленькою пахучою долонсю, яку він цілував пристрастно і жадбно, табличка лишалася на дверях, а Ольга, під веселий гомін юрми гостей, яка з приходом Грети виповнивала докторове мешкання, потихеньку складала папери і нечутно зникала на ці дні „від і до”...

Слава Богу, поїхала! Зараз закипить кава, вона, Ольга, постукає до дверей кабінету, і вони вдвох проведуть чудесну годину за склянкою міцного, ароматного напою, годину відпруження для доктора, але для Ольги... годину солодкої муки і тихої, прихованої радості.

Коли на маленькому округлому столику заблищав срібний сервіз і запах свіжої кави долучився до запаху білих троянд, що стояли у кришталевій вазі на штучному ватрані, Ольга підійшла до дверей кабінету і тихенько постукала. Відповіді не було, за дверима стояла тиша, а тут лише венеціанський годинник байдуже вистукував секунди.

— Докторе, кава готова! — весело гукнула Ольга.

І знову мовчанка, а потім якийсь дивний звук. чи то крипіння, чи стогін.

І раптом Ользі стало страшно. Міцно натиснувши на ручку дверей, вона рвучко розчинила двері і замерла на порозі. Кабінет був порожній. Беззвучно прикривши двері, Ольга відкрила сусідні, що вели до лябораторії, і тут в яскравому світлі ламп побачила, що доктор сидить долі в якійсь дивній, неприродній позі, підгорнувши під себе одну ногу, а спиною спершись на дверцята аптечної шафки. Об-

личчя доктора з заплющеними очима було одного кольору з його білим халатом, а край халата торкався невеликої темної калюжі на підлозі.

„Кров!” — зрозуміла Ольга.

Вона голосно скрикнула, підбігла і впала навколюшки перед нерухомим тілом.

— Що з вами, докторе, ради Бога, скажіть, що з вами! — тремтячими устами повторювала дівчина, нахилиючись до докторового обличчя і вимащуючи кров'ю край свого халата.

Уста доктора Корсуня повільно розтулилися і разом з хрипким віддихом дівчина почула тихий шепіт:

— Ольго... покличте Куйдича... Скоріше... І не торкайтеся мене... — І він знову неприємно.

Ольга не пам'ятала потім, як вона кинулася до телефону, як набрала потрібне число, як сказала докторові Куйдичеві, що його кличе друг, який умирає. Потім сіла на підлогу поруч з доктором Корсунем і стала чекати. Не пам'ятала, скільки часу сиділа так, і опритомніла лише тоді, коли над ними обома схилилося стурбоване обличчя доктора Куйдича. Наче уві сні дівчина підвелася і мовчки стояла.

— Можете допомогти мені? — спитав доктор Куйдич і, коли вона притакнула головою, наказав: — Дайте пінцети, тампони, биндажі — і залишіть нас!

Рухаючись, як автомат, Ольга слухняно приготувала все потрібне і вийшла, міцно стиснувши зуби, щоб не крикнути з розпачу. І тільки в своїй маленькій канцелярії, за двома зачиненими дверима, вона кинулася на канапу і дала волю тяжким риданням, таким тяжким, що вони, здавалось, готові були розірвати її тендітну грудну клітку. Вона чула, як з гістеричним вереском примчався амбулянс, чула, як

з хати винесли щось тяжке, очевидно ноші з тим, хто став для Ольги таким дорогим за ці вісім років спільної праці.

Увійшов доктор Куйдич, примусив її проковтнути якусь таблетку, потиснув обидві руки і попросив нікуди не виходити і ні з ким не говорити, поки він не повернеться. Ще раз заверещав амбулянс, клацнув замк вихідних дверей і запала тиша.

І тут уперше гостра думка пронизала Ольжин мозок: Що ж власне сталося? Що сталося з людиною, яка годину тому була цілком здорова, жвава, діяльна і раптом опинилась на грані життя і смерті? Що сталося? Серце? Але, якщо це серцевий удар, то звідки кров? Доктор Корсунь не дозволив їй торкнутись до себе... Чому? Чому вона була змушена бездіяльно дивитись на те, як він спливає кров'ю? І чому ця рішуча заборона їй виходити? Їй було страшно.

Скулившись у кутку канапи, Ольга прислухалася, як в сусідній кімнаті, в її улюбленій „зеленій” вітальні тихенько дзюркотіла вода в акваріумі і спокійно відраховував секунди венеціанський годинник. І ці звичні і лагідні звуки заспокійливо подіяли на Ольжині нерви. А може це подіяла таблетка?

Виникла думка: „Треба щось робити!...” Але що? Зв'язана наказом доктора Куйдича, дівчина не сміла вийти на вулицю. Проте, вона може тут, в хаті щось робити... Там, у лябораторії стоїть калюжа крові, його крові! Може там вона зрозуміє щось...

Нечутно ступаючи по килимі, Ольга знову пройшла через „зелену” вітальню і обережно проходила двері лябораторії. Там було темно. Намацала вимикач, і під стелею спалахнуло яскраве світло.

Уся кімната, до найдальших кутків, була освітлена, але на підлозі біля шафки, де лежав доктор Корзунь, не було жадних слідів крові.

Ользі здалося, що вона спить, що все, що сталося, було лише тяжким кошмаром. Алеж вона на власні очі бачила темну калюжу на підлозі!

Глянула на свій халат. Так, внизу край його вже задубів від засохлої крові. Значить, не сон, значить, не кошмар. Але куди зникла калюжа? Куди зникли бандажі, і вата, і тампони?

Відро на сміття стояло порожнє. А може то була не кров, а йод або ще якийнебудь лік? Ольга уважно оглянула край свого халата, який чіплявся за нейльонові панчохи. Це була, без сумніву, кров. І раптом блискачкою думка, від якої холодний дріж побіг по тілі. Убивство!

ДОКТОР КУЙДИЧ

З доктором Куйдичем Ольга познайомилася вісім років тому, коли вона, тоді вісімнадцятилітня дівчина, розгублена й безпорадна, опинилася в чужому, байдужому місті-колонії, в Нью Йорку. Убоге мешкання, яке складалося з маленької темної спальні і такої ж маленької кухні, куди привіз її з матір'ю їхній „спонзор”, такий самий Ді-Пі, як і вони, тільки прибулий до Америки на рік раніше, мусіло стати їм за тимчасовий притулок. Вулиці „давнтавну” були брудні і непривітні, купи сміття височіли вздовж хідників.

З роботою теж було тяжко. Незвична до американських темпів, Ольга, хоч і влаштувалася була на бісквітну фабрику, задержатись там не змогла і знову опинилася без роботи. Позичені спонзором гроші

невпинно танули, без знання мови влаштуватись не щастило. А тут ще тяжко захворіла мати, і Ольга припинила пошуки праці, бо мусіла доглядати хвору. Розпач закрадався в серце дівчини. І тут, як рятівник, як ангел-охоронець, з'явився в житті Олі цей чуженький, нековирний, носатий доктор Куйдич.

Вони зустрілися в аптеці, куди Ольга прибігала по ліки для матері. Аптекарь, старий жид, який тепло поставився до молоденької землячки, як він почав називати Ольгу, дізнавшись, що вона з України, порадив їй звернутися до „доброго доктора”, теж українця, називаючи його „доктором бідних” і запевняючи, що він не братиме з неї грошей за лікування матері. Ольга взяла адресу, виписану старим аптекарем, повернулася, щоб бігти додому, і на дверях мало не збила з ніг малого чоловічка, майже карлика, що саме входив до аптеки.

— А ось і доктор! — радісно вигукнув аптекарь.
— Наче почув, що він нам потрібний!

Доктор Куйдич перевів запитливий погляд розумних сірих очей з аптекаря на Ольгу.

— Вибачте, — тихо сказала Ольга, — я вас штовхнула.

— То нічого, — спокійно відповів доктор, з цікавістю спостерігаючи її замішання. — Але чим я можу служити вам, містере Гляйзер? — звернувся він до старого.

— Та власне не мені, а цій молодій панночці. Її мама тяжко захворіла, а вони недавно приїхали з Німеччини, — пояснив старий.

Маленький доктор глянув на свого ручного годинника.

— Де хвора? — звернувся він до Олі. — Маю півгодини, поки містер Гляйзер зробить мені ці ліки,

— додав він, передаючи аптекареві кілька рецептів.
— Ходімо!

Ольга хотіла була сказати, що вона не має чим платити за візиту, але доктор вже насунув на голову високу смушеву шапку і вийшов на вулицю. Ольга вибігла слідом.

— Це ось тут, зараз за рогом, — говорила вона на ходу. — Тільки мені незручно, докторе, я зараз не маю грошей, щоб заплатити, я не знайшла ще роботи. Але, якщо ви мені повірите, я віддам вам з першої ж платні.

— А хіба у нас була мова про гроші? — усміхнувся доктор Куйдич. — Так чи сядь я маю чекати півгодини на ліки, то краще вживу їх на візиту. Покажіть, куди йти, — додав він уже тоном наказу, і Ольга слухняно пішла вперед.

На сходах було темно, і доктор засвітив кишенькового ліхтарика. Ольга відчинила двері, їй до сліз було соромно того бруду, в якому їм довелося жити, тієї убогої постелі з латаними простирадлами, на яких лежала мати. Але на доктора це, очевидно, не справило прикрого враження, бо він звик до ньюйоркських нетрів, які сам обрав за поле своєї діяльності.

Оглянувши хвору, він скрушно похитав головою. — Треба до лікарні! — заявив категорично. — Жартувати з пневмонією не рекомендується!

Викликали амбулянс, матір забрали і Ольга залишилася сама в чужому місті, в незатишній, необжитій хаті.

Тепер Ольжин день був поділений між лікарнею і шуканням роботи. Стан здоров'я матері гіршав, не зважаючи на всі зусилля лікарів, і Ольга вже боялася залишати її саму, боялася, що вранці не знайде її живою. Доктор Куйдич вистарався для неї дозвіл но-

чувати в лікарні, що власне не вимагало від нього великих зусиль, бо молоденьку дівчину з великими, переляканими очима жаліли всі, і сестри, і лікарі, і санітарки.

Можливо, що саме цей невсипущий догляд дочки, її любов і відданість врятували від смерті матір. Криза минула, і Ольга віджила разом із хворою. Сповнені великої поваги до доктора Куйдича, Ольга і її мати не знали, чим вони можуть йому віддячитись.

Одного осіннього, холодного ранку, коли сонце байдижко дивилося на купи сміття в ньюйоркських нетрях, Ольга вийшла з дому, збираючись походити по фабриках пошукати праці. Назустріч їй із-за рогу вулиці вийшла незграбна постать доктора Куйдича. Побачивши дівчину, він весело помахав їй рукою.

— А я до вас! Маю добру новину, — сказав він, потискаючи холодні Ольжині пальці. — У мого приятеля доктора Корсуня звільнилося місце секретарки. Його секретарка виходить заміж і кидає роботу. Я говорив йому про вас, він згоджується взяти вас на пробу. Як у вас з англійською мовою? Не дуже? Ну, нічого, не журіться, у нього здебільша українці лікуються. А там підучитеся — і все буде гаразд! Він просить вас прийти до нього завтра на розмову. Може завтра вже й працювати доведеться, мусите бути до цього готові.

Д-Р ОЛЕКСА КОРСУНЬ

Другого дня по полудні Ольга стояла на ганку розкішного будинку, біля дверей з блискучою металевою табличкою, яка сповіщала, що доктор медицини Олекса Корсунь приймає хворих від шостої до десятої години вечора.

Оля страшенно хвилювалася і довго не зважувалася натиснути гудзика електричного дзвінка. Розглядалася навколо, відтягаючи хвилину зустрічі. Нарешті подзвонила.

Двері відчинила безбарвна жінка непевного віку і, з трудом зрозумівши, чого хоче ця молоденька, до краю зніяковіла дівчина, провела її через приймальню, де вже сиділо кілька пацієнтів, у маленьку зелену вітальню.

Коли за жінкою спустилася порт'єра, Ольга підійшла до великого акваріюму, де плавали золоті, срібні, голубі й чорні рибки, помахуючи пишними, як шлейфи на жіночих бальових сукнях, хвостами.

Це була чарівна кімната! Відірвавшись від акваріюму, Ольга сіла в глибоке, формою подібне до квітки „крученого панича”, крісло і почуття нервового відпруження виповнило всю її істоту. На душі її стало спокійно і радісно. Захотілося комусь подякувати і за це почуття, і за щось, чого вона не усвідомлювала.

Ольга вже була певна, що все буде добре, що її приймуть, що вона буде працювати тут, в цьому прекрасному домі. І цим вона завдячує докторові Куйдичеві, його турботам, його доброті. Чим вона йому віддячиться?

Ольга так глибоко задумалася, що отямилася лише тоді, коли над її головою прозвучав низький, м'який баритон:

— Це ви хочете бути моєю секретаркою, панночко?

Ольга схопилася з місця. Перед нею, закривши руки в кишені білого халата, стояв доктор Олекса Корсунь.

Це був високий, опасистий чоловік, ще молодий, але в тому віці, коли людина, живучи в добрих умо-

вах, починає грубшати, втрачаючи молодечу стрункість. Чорне, з легкою просивиною на скронях, волосся, трохи довше, ніж звичайно носять чоловіки солідних професій, личило б радше артистові, ніж лікареві. Голене вродливе обличчя, з майже дівочим рум'янцем на щоках, і очі, кольору яких Ольга не могла розглянути, бо їх прикривали темні, пухнасті вії, — таким з'явився перед дівчиною її майбутній патрон.

— Боже, яка ж ви молоденька! — провадив далі доктор, білозубо всміхаючись. — Куйдич казав мені, що ви юна, але щоб аж так... Скільки вам років? — перервав він сам себе питанням.

— Вісімнадцять... — збентежено прошпотіла Ольга, відчуваючи, що і тут її переслідус невдача, і шкодуючи, що не додала собі років. Ось зараз скаже цей вродливий доктор: ідіть собі, ви занадто молода, щоб у мене працювати, мені потрібна солідна помічниця, а не дівчинка-школярка. І вона піде і знову оббиватиме пороги брудних фабрик, діставатиме відмови, відчуваючи їх, як удари батога, і вже ніколи не побачить цього чудового мешкання, цієї кімнати з фантастичним освітленням і казковим акваріюмом. І слюзи підступили їй до горла.

Доктор помітив її огірчення і поспішив потішити:

— Та ви не журіться, — сказав він, легко поклавши руку на Ольжине плече. — Вам можна тільки позаздрити, у вас все життя ще попереду, і, можливо, воно буде прекрасне. Але ближче до справи: яка у вас освіта?

Оля сказала, що закінчила в Німеччині табору гімназію і однорічні медичні курси.

— О, це вже добре! — вигукнув весело доктор. — А як у вас з англійською мовою?

— Ще слабо, але я сподіваюся, що скоро її вивчу. У таборі ми вчили англійську мову на курсах, але мені важко розуміти американців, бо вони говорять надто швидко й невиразно.

— Так, мені теж спочатку було важко їх розуміти, — признався доктор. — А на машинці ви пишете, на англійській?

Кров кинулася Ользі в обличчя. Ну, ось і все! Зараз він скаже, що, не знаючи машинки, вона не може у нього працювати!

Доктор вагався. З одного боку він розумів, що без вправної секретарки йому буде важко. Попередня секретарка досконало опанувала свій фах, з нею він не знав ніякого клопоту. Якщо прийняти цю дівчинку, що дивиться на нього такими благальними очима, то доведеться перебрати на себе половину секретарської роботи. Це зовсім не усміхалося докторові, але в очах у дівчини вже закипали сльози, а синя жилка на скроні так зворушливо і тривожно билася під ніжною шкірою, що у нього не стало духу сказати „ні”. А тут ще цей ідеаліст, свята душа Куйдич, старий друг, якому неможливо відмовити!

— Ну, що ж, спробуємо, — сказав він нерішуче, і побачив, якою радісною усмішкою розцвіло привабливе личко Ольги, як засяяли її променисті очі.

„Бідна ти, бідна, — подумав доктор, — мабуть, багато прикроців зазнала, шукаючи роботи”. Хвиля батьківської ніжності тепло ворухнулася під серцем.

Н О В Е Ж И Т Т Я

Обов'язки секретарки здібна дівчина опанувала за короткий час, і докторові вже не доводилося виконувати за неї секретарську роботу. Протягом дня

Ольга встигала полагодити свої господарські справи, помагала матері, бігала по крамницях, а о шостій годині по полудні вже сиділа в своєму маленькому покоїку поруч з почекальнією і старанно вистукувала на машинці історії хвороб, виписувала довідки і виповнювала анкети для пацієнтів. Доктор Корсунь ставився до неї тепло, як до молоденької приятельки, і Ользі здавалося, що вони вже давно-давно знайомі.

По роботі вона пила каву разом з доктором Корсунем, а іноді в товаристві обох докторів, коли Куйдич приходив увечері працювати в лябораторії приятеля.

Ольга прислухалася до фахових дискусій своїх опікунів, і це їй ішло на користь. Вона казала матері, що набирається розуму в обох лікарів.

Але, коли приїздила Грета, все мінялося. Ольга тікала додому і там за господарськими справами намагалась приглушити тугу за доктором Корсунем, за теплими, милими вечорами. Доктор Куйдич навідувався до неї в ті сумні дні, розважаючи її оповіданнями про бенкети в домі Ольжиного патрона, про витівки навіженої Грети, про веселі розваги і танки до ранку.

— Ви знаєте, Ольго, Олекси не можна впізнати, зовсім іншою людиною стає. Він п'є небагато, але п'яніє від самої лише присутности тієї жінки. Ходить за нею, як очманілий, і ладний стрибнути у вогонь чи у воду, скажи вона слово. Вона має над ним надлюдську владу, і мені часом стає за нього страшно.

— Розкажіть про неї — якось несміливо попросила Ольга. — Як вони спізналися, коли і де?

— Це було в Берліні. Ми з Олексою закінчували медичний інститут. Працювали, як прокляті, мусіли

надолужити втрачений у воєнних роках час. Але якось захотілося розважитись, вирішили піти до театру. Там і познайомилися з Гретою Крігер. Вона назвала себе балериною і дуже зацікавилася, дізнавшись, що ми збираємося в Америку. Ми тоді мешкали в таборі Ді-Пі. У Олексі зав'язався з нею роман і, одержавши диплом, він одружився і забрав її з собою. Тут вона влаштувалася за фахом і тепер їздить, гастролює по Америці, Канаді і Європі з якоюсь балетною трупкою. А Олексю тужить за нею і чекає на її повернення, як на манну небесну.

— Ну, а вона . . . вона любить його? — затнувшись на слові „любить”, спитала Ольга.

— Здається, так.

— Скільки ж їй років?

— Тоді, в Берліні, вона була зовсім молоденька, мабуть, трохи старша за вас, але з того часу минуло вже — скільки це? . . . так, п'ятнадцять років. Трудно сказати, жінка та ще й акторка вмє приховати свої роки, але припускаю, що їй уже під сороківку. Вона і Олексю, мабуть, однолітки.

— То вона така стара! — вихопилося у Ольги, і Куйдичеві почулася нотка радості в цьому окликові. Він уважно глянув на дівчину, яка під його поглядом густо почервоніла.

— Жінка має стільки років, на скільки вона виглядає, — сказав доктор, удавши, що не помітив Ольжиного збентеження. — Ось вам, наприклад, я не дав би більше як шістнадцять, а іноді навіть чотирнадцять, — додав з усмішкою.

— Ну, це вже занадто! — обурилася Ольга. Їй хотілося виглядати старшою, і це підкреслювання її молодості її дратувало.

Ця розмова відбулася ще на початку Ольжиної

праці у Корсуня. Грету вона побачила лише один раз, коли забарилася, закінчуючи роботу. Вона вже знала про приїзд артистки і поспішала закінчити свої справи.

Коли Ольга підвела голову від роботи і встала, щоб скласти надруковане і закрити машинку, в дверях зупинилася Грета, дружина того, кого Ольга за цей час встигла полюбити.

Тендітна блондинка з блідим обличчям, з коротко, по-хлопчачому підстриженим кучерявим волоссям, стояла на порозі і дивилася на Ольгу широко розставленими сірими очима. Уважно, без усмішки вона розглядала дівчину, наче комаху, і її червоні уста дивно ворушилися. Щось недобре було в тому погляді, якась холодна зневага, жорстока цікавість.

Потім Грета усміхнулася і простягнула тонку, пещену руку, яку Ольга боязко потиснула. Уста Грети прикували Ольжину увагу: тонкі і червоні, без ознак фарби, вони ворушилися й вигиналися наче незалежно від бажання їх власниці. Уста ворушилися, а сірі очі лишалися майже зовсім нерухомими.

„Дивне обличчя, — подумала Ольга, — дивне, гарне, але... страшне”.

Дівчина поспішно скинула халат і, накладаючи перед дзеркалом капелюшок, раптом зустрілася очима з очима Грети, яка стояла за її спиною і знов, без усмішки, дивилася мовчки на Ольгу своїми моторошними очима. І Ольга відчула, як підсвідомий жах поповз холодним струмочком у неї по спині. Вона кинула нашвидку „Гуд бай, місіс” і прожогом вискочила з кімнати.

Таке перше враження склалося у Ольги від зустрічі з Гретою, і воно не затиралось, бо дівчина старанно уникала зустрічей із жінкою свого патрона.

Але зміни настрою доктора Корсуня перед приїздом дружини, які ревниво спостерігала Ольга, говорили про те, що і йому приїзд Грети приносив сильні переживання. Завжди спокійний, навіть трохи флегматичний в рухах і мові, він, одержавши від Грети телеграму з коротким наказом зустрічати, відразу загорався енергією і очі його набирали молодечого блиску. Він просив Ольгу купити квітів, одягав свій найкращий костюм і, сідаючи до авта і усміхаючись чи то до Ольги, чи то своїм думкам, казав: — „Ви, Олюню, можете бути вільною. Коли ви мені будете потрібні, я зателефоную”. І від'їздив, молодий, вродливий, радісний.

Минав тиждень, іноді десять днів, і телефонний дзвоник сповіщав Ольгу, що дні вигнання скінчилися, що вона завтра побачить знову свого доктора, побачить його милу усмішку, відчує потиск його м'якої, теплої руки.

Доктор зустрічав її привітно, весело, питався про здоров'я її і матері, про те, що вона робила в ці вільні від праці дні. І тільки очі, втомлено прикриті пухнастими віями, були почервонілі, а пальці рук злегка тремтіли, коли він передавав Ользі папери для передруку. Та й рум'янці на щоках були наче пригашені, притьмарені, і в рухах відчувалася якась млявість.

Життя входило в звичну колію. О десятій годині за кавою спокійно дискутували друзі-доктори, уважно слухала їх Ольга, грала тиха музика. Так ішли дні, місяці...

Не минув цей час безслідно для Ольги. Вона помітно розвинулася і фізично, і духово. Товариство двох високоінтелігентних людей примушувало і її підтягуватись, уважно ставитися до своїх манер, одя-

гу, мови. Вона часто заглядала до енциклопедії, шукаючи там вияснення незрозумілих їй слів. Це вже не була дівчина-підліток з переляканими очима, вдягнена в старенький плащ, з рукавів якого виглядали червоні приморожені руки, — тепер це була дівчина в розквіті сил, з високою стрункою фігурою, міцним станом і пишними плечима.

Ольга вже жила з матір'ю в новому мешканні, яке дістала через пацієнта доктора Корсуня в гарному районі, поблизу місця роботи. Мешкання було невелике, але вигідне і затишне. Його відступила Ользі разом з меблями дочка померлої старушки, що жила там тридцять років і мала все, що потрібне для комфортного життя.

Влаштувавшись на новому мешканні, Ольга відчула себе іншою людиною. Очі її набули спокійного, впевненого виразу. Час від часу в них навіть спалахували веселі, насмішкуваті вогнічки, коли їй доводилося вислухувати безкочні скарги пані Лаврик, однієї з постійних пацієнток доктора, яка обрала собі Ольгу за довірочну особу і мучила її годинами, розповідаючи про свої уявні хвороби.

Тепер, коли мати остаточно видужала і змогла переЗрати на себе обов'язки домашньої господині, Ольга мала більше часу для себе. Вона захопилася спортом. Ще у переселенчому таборі в Німеччині була з неї непогана волейболістка, а тут з'явилася нагода навчитися тенісу. Знайшовся і партнер, Гриць Гавриленко, студент, який звихнув був собі ногу, ганяючись за тенісним м'ячем, з тим з'явився до доктора і познайомився з його молодого секретаркою.

Але все це було лише додатком до життя, основним же було почуття до доктора Корсуня, перше чисте, дівоче кохання. Воно спалахнуло в Ольжиному

серці відразу, мабуть з першого погляду, з першого слова. І було це тихе, радісне почуття щастя, яке не покидало її з того часу ніколи. Вона була настільки заповнена цим почуттям, що і вдома, і на тенісному корті відчувала безмірну радість життя і була добра до всіх — до матері, до доктора Куйдича, до Гриця, до пацієнтів доктора Корсуня.

— Яка чарівна дівчина, ця секретарка! — часто чула Ольга шепіт за своєю спиною.

— І де це доктор відкопав такий скарб? Вона така уважна, чемна...

І лише доктор не помічав нічого, заклопотаний своїми пацієнтами, залюблений в свою Грету. Ольга була для нього надто молода, він ставився до неї як до милої дитини, називаючи Олюнею, жартуючи і виховуючи з неї досвідчену медичну сестру.

Інші почуття хвилювали доктора Куйдича. Він закохався в Ольгу і, розуміючи всю безнадійність цього почуття, намагався заповнити себе, що це не кохання, що це співчуття і жаль до неї, молоді і беззахисної. Він узяв її під свою невсипущу опіку, турбувався здоров'ям її і її матері, приносив медичні книжки і у вільні години приходив до них, як до своїх найближчих. Якщо Ольги не було вдома, він пересиджував з мамою, вислухуючи її скарги на те, що Оля не п'є молока і мало їсть або що в Нью Йорку важко знайти вигідне взуття для старших жінок. Доктор давав поради, діставав адреси крамниць Червоного Хреста, де можна дістати вигідне взуття і чекав з болем у серці, коли клацне замок зовнішніх дверей і Ольга ввійде в кімнату, розсипаючи навколо себе сміх і радість

П І Д О З Р А

Доктор Куйдич повернувся аж над ранок сумний і пригнічений. На запитливий погляд Ольги відповів: „зле” і запропонував їй випити гарячої кави, яку підігрів сам. Пили мовчки. Ольгу трусив нервовий дріж і довелося знову зажити таблетку.

Заспокоївшись трохи, вона несміливо запитала:

— Що ж це було?

— Цироз печінки.

— Хіба він хворів на печінку?

— Так.

— Але . . . кров?

— Розірвалася артерія.

— Оперували?

— Так, найкращий хірург.

„Дивно”, — подумала Ольга. Вона бачила багато хворих на печінку, всі вони були або пухлі, наче налиті водою, або худі й жовті, висмоктані хворобою. А „її доктор” був рожевий, веселий і ніколи не згадував про свою хворобу.

І вперше за вісім років дружби Ольга не повірила докторові Куйдичеві. Ось і очі у нього якісь похливі, унікають її погляду. Щось він ховає від неї. Ну, що ж, вона дізнається сама. Але чому він не говорить правди? І чому він приховав від неї, що Олекса спливав кров'ю? А може хотів приховати не від неї, а від тих, що прибули з амбулянсом? Але для чого? І куди поділися тампони, биндажі, калюжа крові?

Ольжина пам'ять гарячково починала відтворювати все, що передувало страшній ночі, шукаючи відповіді на пекуче питання: що ж все таки сталося?

Ледве дочекавшись ранку, Ольга кинулася до шпиталю. Це був той самий шпиталь, де лежала її

мати з запаленням легенів. Ольгу там знали і лікарі, і сестри, а тому їй не важко було дістати дозвіл на відвідини доктора Корсуня.

Ідучи коридором, де в цей ранішній час було порожньо, Ольга відчувала, як колотиться її серце, як від хвилювання підгинаються коліна.

— „Кімната 427, кімната 427...” — шепотіла дівчина, сама не розуміючи, що вона шепоче. Двічі пройшла вздовж коридору, безтямно дивлячись на таблички з числами, аж поки нарешті не зрозуміла, що стоїть перед потрібними дверима.

З трудом проковтнувши спазм у горлі, Ольга тихо натиснула на ручку.

На одинокому ліжку, в невеликій кімнаті лежав чоловік, в якому Ольга ніколи б не впізнала доктора Корсуня, якби не знала, що він тут мусить бути. За одну ніч його обличчя так пожовкло і зів'яло, так схудло, що, якби не очі, які ще жили на цьому мертвому обличчі, Ольга подумала б, що помилилася дверима. Але очі глянули на неї, затремтіли пухнасті вій, і слаба усмішка ледь торкнула знекровлені уста. — Олюню! — швидше здогадалася, ніж почула дівчина.

Вона кинулася вперед і, впавши на коліна перед ліжком, притиснулася обличчям до руки хворого. Кілька хвилин вона не всилі була вимовити слова. Потім, опанувавши себе, глянула в змучене обличчя і заговорила тихо й ніжно, як до дитини:

— Докторе, милий докторе, як же це сталося, чому я не знала, що ви хворієте? Чому ви не лікувалися?

Хворий мовчав, тільки слаба усмішка не сходила з його обличчя. Потім він зідхнув і заплющив очі. Ольга встала і стояла так, вдивляючись крізь райдугу сліз у безмежно дороге обличчя. Потім, опритом-

нівши, схопила руку доктора і, примусивши себе скупити увагу, почала ловити удари пульсу. Живчик ще тіпнувся під її пальцями раз, два і... увірвався.

Похорон був пишний і велелюдний. Ольга не була на ньому, вона лежала вдома в стані крайнього нервового потрясіння, і мати в розпачі прислухалася до її безглузлого маячіння, скриків і ридань.

Куйдич, заклопотаний підготовою похорону, забігав на кілька хвилин, давав Ользі щось ковтати, потішав налякану матір і біг знову замовляти авта, вінки, панахиди.

Грети на похороні не було. Доктор Куйдич сказав, що телеграма повернулася, не знайшовши адресата.

В ПОШУКАХ ПРАВДИ

Минуло два місяці. Ольга видужала і начебто заспокоїлась. Однак, пережите горе лишило свій слід у погляді очей, в перших, ледь помітних зморшках коло уст. Очевидно і в душі у дівчини щось змінилося, бо тепер з її обличчя зник той вираз широкого довір'я до людей, з яким вона підходила до кожного.

Ольгу мучила одна невідчипна думка, яка загрожувала стати „ідеєю фікс”: вона не вірила в природню смерть коханого.

Тепер вона працювала з доктором Куйдичем, який перебрав кабінет і лябораторію Корсуня, до повернення Грети.

Взаємини з новим шефом були прекрасні. Але... і це „але” мучило доктора і отруювало йому радість від присутності коханої дівчини, бо якась болюча настороженість відчувалася в поведінці Ольги. Часто йому хотілося спитати її, що вона думає, що намагаться вичитати в його обличчі, коли втуплює в нього

свій запитливий погляд. Але він не міг зважитись, боявся, що її відповідь вирине між ними прірву. Він же ж надіявся, що колись вона зрозуміє, оцінить його любов, його відданість.

А Ольга шукала доказів своїм підозрінням, шукала скрізь, з упертістю маніяка. І вона вже мала дещо. Правда, головний лікар шпиталю запевняв її, що Олекса помер від цирозу печінки, але це був друг Куйдича, отже вони, мабуть, змовились. Ольга знайшла знайому сестру Лінду, з якою заприятелювала під час материнної хвороби. Лінда сказала їй, взявши слово честі, що Ольга її не видасть, що доктора Корсуня привезли до шпиталю із смертельною раною в спині від ножа або від якогось іншого гострого предмета.

— Заприсягнися! — владно зажадала Ольга.

Лінда перелякалася, спробувала була відкрутитися і, нарешті, заприсягнувшись, попросила не брати її за свідка, бо інакше вона втратить роботу.

Ольга перебрала в думці усіх відвідувачів, що побували в кабінеті доктора у той кошмарний вечір.

Вранці, пригадувала дівчина, відлетіла до Канади Грета. Провівши жінку на летовище, доктор Корсунь викликав телефоном її, Ольгу і попросив прийти. Вона прийшла негайно і застала доктора дуже засмученим, як завжди після прощання з жінкою. Він передав їй папери для оформлення, а сам не виходив зі спальні, аж поки не з'явився доктор Куйдич, щоб попрацювати в лябораторії. За останнім хворим, це була пані Лаврик, Ольга сама зачинила двері. І Це вони посміялися з доктором із цієї перечуленої пані. Чи був ще тоді Куйдич в лябораторії? Мабуть, був, бо вона не чула, як він виходив. Отже, в мещканні не було нікого, крім Олекси, її і Куйдича. І ніхто не міг увійти

нечутно, бо ключі від вхідних дверей були лише у господаря, Куйдича і у неї.

І тут Ольжина думка наштовхнулася на спогад: коли вона мила руки у вмивальні, стукнули вихідні двері. Оце тоді й вийшов доктор Куйдич! Але це було вже після, бо нікого більше не було. Вона зварила каву і закликала Олексу. Які ж з усього цього висновки? Або Куйдич, або вона убили Корсуня! Алеж Куйдич і Корсунь були друзі, за вісім років вона не чула, щоб вони перекинулися бодай одним гострим словом. Підступна думка підсунула припущення: ревності!

Згадалося, як рік тому, залишившись з нею наодинці, Куйдич з несподіваною пристрасною схопив її в обійми. „Я люблю вас, я люблю вас!” — повторював він, як у маляччій, вкриваючи поцілунками її обличчя, волосся, руки. Ольга різко відштовхнула його, відчувши раптом огиду до цього чоловіка, якого звикла поважати і якому була щиро вдячна за все, що він зробив для неї з матір'ю. Але в цю мить все це забулося, і вона відрухово стерла хусточкою сліди його поцілунків.

— Ніколи, чуєте, ніколи! — гукнула дівчина. Але раптом відчула сором за свою невдячність і додала вже прохальним тоном: — Я знаю, чим ми вам зобов'язані, але своїм почуттям я не можу розплачуватись.

Та доктор Куйдич вже отямився. — Пробачте, ви не зрозуміли мене, пробачте! — в розпачі вигукнув він і, схопившись за голову, вибіг з кімнати.

Цього випадку ні він, ні вона не згадували ніколи. Все лишилося по-старому і напевно забулося б, якби не смерть доктора Корсуня.

— „Мабуть, Куйдич помітив, що я люблю Олексу і вирішив позбутися суперника, — мимоволі виникла страшна думка, яку Ольга намагалася відігнати, дорікаючи собі за підозріливість, невдячність і злобність. — Боже мій, яка ж я підла, як можу підозрівати таку людину, як Куйдич, святу людину!”

Якось, прибираючи в лябораторії, Ольга відсунула шафку, що стояла перед великим дзеркалом. На цю шафку спирався спиною доктор Корсунь, коли вона знайшла його напівпритомного. Шафка хитнулася. Видно, щось потрапило під одну з її ніжок. Ольга нахилилася і намацала якийсь подовгастий предмет. Це був невеликий, але масивний кинджал з короткою ручкою, інкрустованою емалєю, з досить довгим, гострим лезом. Це була, без сумніву, антикварна річ, хоч в колекції доктора Корсуня такої не було, Ольга це добре знала.

У дівчини затрусилися руки, вони тримали зброю, якою був убитий її коханий! З містичним жахом вона розглядала знахідку. Дві третини леза були темні і шкарубкі від... крові? Як же опинився цей кинджал тут, чому вбивця залишив його, цей наявний доказ злочину? Не встиг забрати? Щось його сполохало? Якщо навіть так, то вирвати кинджал з рани він мусів би відрухово, відразу після удару. Чого ж не зробив цього? Боявся глянути у вічі жертві? І ось, очевидно, коли пораненого підіймали на ноші, кинджал випав з рани і чиясь нога відкинула його під шафку.

У Ольги паморочилося в голові, їй здавалося, що вона божеволіє. Кілька хвилин просиділа дівчина на канапі, тримаючи на долоні страшну знахідку, втупивши безтямний зір у простір, потім провела рукою по обличчі, взяла зі шафки паперову серветку і загорнула в неї скривавлений кинджал.

ХТО Ж УБИВЦЯ?

Мати не могла зрозуміти своєї дочки. Що з нею сталося? Ну, потрясла смерть її начальника, в якому вона закохалась, молодого, гарного, доброго і до неї, і навіть до її старенької матері. Алеж Ольга молода, а молоді горе переживають легше.

Материнське серце підказало правду: Ольга любила доктора Корсуня. Мабуть, уперше любила так сильно, так гаряче. Як далеко зайшли їхні відносини мати не знала, але що смерть доктора мало не вбила Ольгу, це можна було пояснити лише великим почуттям. Матері було трохи образливо, що донька, яка, здавалося, не мала від неї секретів, ані словом не зрадила своєї таємниці. І це тривало не рік, не два, а цілих вісім років!

Але, крім горя, ще щось відчула мати в поведінці Ольги. Якась відчуженість від оточення, від неї, від Куйдича і навіть від партнера-тенісиста Гриця.

Ольга усамітнювалася в своїй кімнаті з книжкою, але і читати, мабуть, не читала, бо коли мати заходила зненацька, вона заставляла Ольгу задуманою, заглибленою в свій неприступний нікому світ.

А одного разу вона навіть злякалася, коли, зайшовши до її кімнати, побачила, як дочка, стоячи навшпиньки і підносячи руку, різко викидала її вперед, мов влучаючи в якусь невидиму ціль. Однак, ні в руці, ні на стіні, на яку націлялася дівчина, не було нічого. Матері здалося, що Ольга збожеволіла, вона охнула і зупинилася на порозі. Ольга оглянулася і знітилася. Потім, нічого не сказавши, сіла на канапу, підбравши книжку, що валялася долі. І мати не наважилася спитати нічого. Глянула на дочку переляканими очима і вийшла, тихенько прикривши за собою двері.

А Ольга тим часом вела детективну роботу. Тепер картина злочину була для неї в основному ясна. Вивчаючи обставини, в яких злочин стався, вона могла вже докладно відтворити сцену вбивства, яку уявляла собі так: Убивця спинився на порозі лябораторії, коли Олекса, стоячи спиною до дверей, перевіряв аналізу крові, вийнявши пробівку зі штатива. Діставши удар кинджалом у спину, він ще встиг відружово поставити пробівку на місце, про що свідчило те, що пробівка була вставлена криво. Кілька кроків відділяло убивцю від жертви, але, якщо б рана була завдана зблизька, убивця встиг би вихопити кинджала, щоб не залишати важливого речового доказу. Але кинджал залишився в рані, отже убивця кинув його на відстані тих кількох кроків, не наближаючись до жертви, і втік, можливо кимось сполоханий. Ольга підвішувала подушку на тому місці, де могла знаходитися спина доктора Корсуня, ставала на порозі і з силою кидала кинджала, пронизуючи подушку гострим лезом. Так, цей кинджал міг завдати смертельну рану!

Що ж робити? — питала себе Ольга. Звернутися до поліції і розповісти про свої підозріння? Але що могли значити її твердження, коли діагнозу встановили авторитетні лікарі, коли Куйдич, друг убитого, ствердив смерть від цирозу печінки? Що може вдіяти вона сама, не маючи права посилатися на свідчення Лінди про рану на спині в Олексі? Напевно їй ніхто не повірить, лише насміються з її вигадки, теж, скажуть, детектив знайшовся!

Проте, і жити з таким тягарем на серці і працювати з людиною, яка вбила коханого, не ставало сили. Ольга металася, як птах у клітці, відчуваючи, що

докраю напружені нерви не витримають, і тоді станеться щось страшно, не виправне.

Вона хотіла була покинути роботу у Куйдича, але щось стримувало її від цього рішучого кроку. Вона сподівалася, що їй таки пощастить викрити вбивцю, а відійшовши, вона назавжди втратить цю можливість. Тільки тут, будиши весь час на сторожі, вона зможе щось з'ясувати в усій цій трагічній історії, яка обплутала її, наче липке павутиння.

Доктор Куйдич, здавалося, тяжко переживав утрату друга. Він став мовчазний, і м'яка усмішка вже не з'являлася на його тонких губах навіть тоді, коли його очі зустрічалися з Ольжиними. А це траплялося досить часто, бо Ольжині очі допитливо старалися щось вишукати на його обличчі. Це і непокоїло, і дратувало доктора. Він уже не шукав товариства цієї дівчини, навіть уникав його в міру змоги. Атмосфера недовір'я між ним і Ольгою з кожним днем густішала.

Одного ранку, коли доктор ще не повернувся з лікарні і Ольга була сама, хтось задзвонив з вулиці. Дівчина здивувалася: „Хто б це міг бути? Для пацієнтів ще рано, а у доктора свій ключ”.

Не скидаючи ланцюжка з дверей, вона виглянула в щілинку і побачила стрункого чоловіка середнього віку.

— Що вам потрібно? — запитала вона в щілинку. — Доктор буде лише за годину...

— Відчиніть, будь ласка, — відповів незнайомий і відігнув виліг свого темного піджака. Звідти на дівчину глянув жетон ЕфБіАй.

— Заходьте, — сказала Ольга і розчинила двері. Вона не сумнівалася, що агент з'явився в справі убивства Корсуня. Руки у неї помітно тремтіли, а на щокках спалахнули гарячкові рум'яні. „Скажу йому

все, хай тільки запитає!" — думала вона, намагаючись стримати нервовий дріж.

Але гостя чомусь цікавила Грета. Він спитав у Ольги, що їй відомо про артистку Грету Крігер-Корсунь, чи давно вона вийшла заміж за покійного доктора, де цей шлюб був оформлений і коли вона виїхала.

Насторожена Ольга відмовлялася незнанням, зважувала кожне слово своє і гостя, намагаючись відгадати причину його зацікавленості Гретою. Мабуть, химерна жінка знову викинула одну зі своїх екстравагантних штучок.

— Скажіть, а як дівоче прізвище Грети Крігер-Корсунь? — запитав гість.

— Я знаю її вже під прізвищем чоловіка. А взагалі я бачила її всього один раз, відповіла Ольга.

Як не дивно, ім'я доктора Куйдича агент не згадав ні разу. Значить, справа не в убивстві, а в чомусь іншому.

— Вам відомо, де перебуває тепер артистка? — запитав гість.

— Ні, ми самі її розшукували у зв'язку зі смертю її чоловіка, але всі спроби були даремні: листи і телеграми верталися, бо точної адреси ніхто, крім її покійного чоловіка, не знав. Її трупа виїхала в турне по Америці і Канаді на півночі.

На цьому розмова закінчилася і гість, подякувавши, відійшов, а Ольга залишилася, схвильована й пригнічена, бо не зважилася розкрити представникові закону свої підозріння щодо смерті Корсуня.

Адже тоді треба було просто вказати на Куйдича, а вона . . . ні, вона і сама, будуючи свої підозріння, як їй здавалося, на незаперечних фактах, не могла повірити в його злочин. І знову тяжка непевність охо-

пила дівчину, знову заболіло серце за втраченим коханим, і Ольга гірко заплакала, сидячи в куточку своєї маленької канцелярії. Так знайшов її доктор Куйдич, повернувшись зі шпиталю.

Р О З В' Я З К А

Він стояв перед дівчиною, злегка нахиливши голову набік, подібний до великого, довгодзьобого і сумного птаха. А вона плакала, сидячи з ногами в кріслі і сховавши обличчя в його м'якій спинці.

Він з ніжністю дивився на цю безмежно дорогу йому голову, на ці тремтячі дівочі плечі, обтягнені білим полотном халата. Здавалося, він міг би віддати решту свого життя, щоб мати право обійняти ці плечі, притиснути до свого серця цю голову, всю її, таку чудесну, молоду, свіжу. Але спогад про невдалий порив міцно тримав його, не дозволяючи навіть наблизитись до дівчини. О, так! Він добре пам'ятає той гидливий рух, яким Ольга стерла сліди його поцілунків зі свого обличчя.

— Що з вами, Ольго? — запитав нарешті доктор, коли Ольжині ридання поволі вщухли.

— Нічого! — майже сердито відповіла дівчина, вийняла з кишені халата хустку і витерла заплакане обличчя. Потім спустила ноги з крісла, встала і вже спокійним, діловим тоном сказала:

— Приходили з ЕфВіАй.

— Чого їм потрібно?

— Цікавилися Гретою.

— Так? — в голосі доктора почулося хвилювання. — Чого ж вони хочуть?

— Не знаю. Питали, як її дівоче прізвище, де вона тепер, коли приїхала до Америки.

— Що ж ви їм сказали?

— Те, що знала. Алеж я майже нічого про неї не знаю. Я тільки секретарка, зі мною ніхто нічим не ділиться і не ділився, — не без гіркости відповіла дівчина.

— Так краще для вас, дорога. Пізнавати Грету це все одно, що дивитись в глибоку, темну криницю. Гадаю, що і покійний Олекса не міг про все дізнатися

— Хто убив Олексу? — раптом, дивлячись просто у вічі доктора, суворо запитала дівчина.

Доктор промовчав. Потім, якось безнадійно махнувши рукою, сів на канапу і сховав обличчя в долонях.

— Докторе, я чекаю на відповідь! — тоном наказу повторила Ольга.

— Що з вами, дівчино, чи не думаєте ви? . . .

— Так, я думаю! — безжально ствердила Ольга.

Доктор схопився з канапи, його обличчя було бліде, уста тремтіли, очі горіли гнівом і болем.

— І це говорите ви, ви, що знаєте мене ліпше, як будь-хто інший! Ви могли подумати, що я . . . другому в спину! — він задихнувся, рвонув комір сорочки і знову знеможено сів на канапу. Крізь пальці рук, якими він затулив обличчя, одна за одною закапали великі, прозорі сльози.

— Простіть мені, докторе, простіть! — дівчина намагалася відірвати його руки від обличчя. — Але зрозумійте мене, я любила Олексу . . . (Ольга вперше висловила вголос свою тасмницю). Я тепер ходжу, як в тумані. Я так довше не можу жити! Ви ховаєте від мене правду! — Дівчина говорила, як в маячінні і її сльози падали на коліна доктора, змішуючись з його сльозами.

Доктор відірвав руки від обличчя і вийняв хустку. — Алеж я і сам не знаю правди, — втомлено відповів він.

Дівчина сіла поруч нього на канапу, витерла сльози долонями.

— У той вечір нас було тільки трос, Олекса, ви і я, — почала, намагаючись бути спокійною. — О дев'ятій, а може трохи пізніше, відійшла остання пацієнтка, пані Лаврик, і ми з доктором провели її до дверей, які я за нею сама замкнула.

— Але, дитино, мене вже не було тоді в лабораторії. Пані Лаврик була ще у Олекси в кабінеті, коли я згадав, що мушу відвідати одного поопераційного хворого на „давнтавні”, попросив Олексу закінчити аналізу і поїхав, — сказав Куйдич, знеможено відкидаючись на спинку канапи і заплющуючи очі.

— Я не чула.

— Ви говорили з кимось по телефону.

— Можливо, але пізніше тихо клацнули двері... Хтось вийшов. І тоді я знайшла його! — Голос дівчини затремтів, і вона замовкла.

— Я думала, що це вийшли ви...

— І рішили, що... я... я... — він не договорив і схопився за голову.

— А що я могла подумати? Ви переконали мене, що у Олекси цироз печінки, ви затираєте сліди крові і ховаєте скривавлені бандажі, ви наказуєте мені мовчати...

— Це була воля покійного, — тихо сказав доктор. — Він узяв з мене слово, що я не дам ходу цій справі. Він знав, хто убивця, але забрав зі собою цю таємницю. Я дотримав слова. У мене є свої думки і підозріння, але це — лише підозріння...

— Хто ж, хто?! — Гукнула дівчина, боляче сти-
скаючи його пальці. — Кажіть же, не мучте!

— Ах, Ольго, зрозумійте мене, я не маю права, я
поклявся.

Тонкі брови суворо зійшлися над Ольжиними
очима. Вона заговорила майже спокійно:

— Докторе, Олекси нема, а його убивця безкарно
ходить по світі і може загрожувати життю інших. —
Дівчина встала і почала ходити взад і вперед по кім-
наті.

— Скажіть мені все, докторе, все, що ви знаєте,
думаєте, підозріваєте. Я розповім вам усе, до чого до-
думалася, про що довідалася за цей час. Подумаємо
разом, і ми знайдемо убивцю, я цього певна. А до того
я не можу жити спокійно, не зможу, зрозумійте це,
нарешті! — Вигукнула вона, зупиняючись перед Куй-
дичем.

— Я розумію вас, дорога, — голос доктора зву-
чав тихо і лагідно, — але дайте мені ще трохи часу.
Я певний, що тепер уже не довго чекати, що все з'я-
сується дуже скоро.

— Я маю речовий доказ, у мене кинджал, яким
убили Олексу! — викинула Ольга свого найбільшого
козиря.

— Де він, де? — скрикнув доктор, скоплюючись
на ноги.

— Вдома.

— Де ви знайшли його?

— На місці злочину, під шафою.

Тепер уже доктора охопила нетерплячка.

— Принесіть його швидше, Ольго! Або я сам по-
біжу!

Ольга скинула халата. Хвилювання доктора в
трикратному розмірі передалося їй. За десять хвилин

вона передала Куйдичеві загорнений у шовкову хустину кинджал. Доктор розгорнув хустку. Вираз болу пробіг судомою по його обличчю. Він опанував себе.

— Ви не торкалися ручки пальцями?

— Ні, я витягла кинджал за лезо. Але, гадаю, що вбивця теж був обережний і навряд чи залишив відбитки пальців.

— Так, так. . . — роздумливо пробурмотів доктор, розглядаючи темні плями на лезі кинджала, — вона теж була обережна. . .

— Вона!? — вражено вигукнула Ольга. — Ви сказали „вона”, докторе? Ви хочете сказати, що вбивця — жінка?!

— Так, Ольго, тепер, здається, останній сумнів у мене розвіявся. Хіба ви не бачите, що ця мистецька іграшка належала жінці? — Доктор дивився невідривно на кинджал, що лежав перед ним на столі.

— Я припускала, що це з колекції Олекси. . . — почала була Ольга.

— Ні, такого кинджала він не мав, його мала. . .

— Хто ж, хто?!

— Грета.

— А-а-х! — вирвалося з Ольжиних грудей. — Алеж Грета. . .

— Ви хочете сказати, що Грети не було в Нью Йорку?

— Так, вона має алібі.

— Стійте, дівчино, не поспішайте. Обсудимо все спокійно.

Доктор сів на канапу. Ольга нетерпляче притулилася на кріслі.

— Для того, щоб вам стало все ясно, як ясно тепер мені, я мушу повернутись трохи назад. Вислухайте мене уважно.

Ольга зрозуміла, що він бере її в свої спільники і, чекаючи неймовірних відкриттів, втупила очі в обличчя доктора.

— Отже, напередодні від'їзду Грети їй забажалося проїхатись на Коні Айленд, побавитись в тамтешніх атракціонах. До речі, Олексі треба було відвідати хворого в тому районі.

Олекса підвіз нас до пляжі, запаркував машину, і ми розійшлися, він до хворого, а ми з Гретою спочатку поїздили на „Циклоні”, погойдалися в „Чортовому Колесі”, а тоді опинилися перед стрільницею, де люди вправлялися в спритності, влучаючи стрілами в мішень. А за мішень правила картонна фігура орангутана, і треба було влучити йому в серце, яке позначене було на сірому тлі маленьким червоним кружальцем.

Грета зацікавилася цим атракціоном. Вона уважно стежила за спробами кількох нездалих стрільців, і раптом вирішила собі спробувати щастя! Власник стрільниці подав їй сагайдак із стрілами, і вона, як найвправніший стрілець, окреслила фігуру орангутана дванадцятьма тонкими, тремтячими стрілами. А потім вихопила з торбинки оцей самий маленький кинджал і ефектовним рухом загнала його просто в червоне коло, в серце мавпи.

І в цю саму мить за нашими спинами почувся такий страшний, повний розпачу крик, що можна було подумати, що це віджила картонна мавпа і кричить, вражена на смерть.

Але кричали за нами, і я, обернувшись, побачив божевільні очі старої, сивої жінки, яка дивилася на Грету і щось уже беззвучно шепотіла посинілими губами.

На крик обернулася і Грета, якій публіка влаштувала овацію. Я бачив, як її очі зустрілися з очима старої жінки, і в них промайнув якийсь дивний вираз. Сумніву в мене не було, Грета її пізнала. Але за секунду, знизавши плечима, Грета повернулася і вийшла зі стрільниці назустріч Олексі, що саме підходив. А я звернувся до дивної жінки: Чи не потрібна вам лікарська допомога, пані, я — доктор.

Але вона була майже зовсім непритомна, лише шепотіла весь час ледве чутно: „це вона, вона!“ — і гістерично ридала.

Я сказав Олексі і Греті, щоб вони зачекали на мене в ресторані, де ми збиралися вечеряти, а сам повернувся до жінки. Вона була в такому стані, що я викликав амбулянс і передав її під опіку молодого колеги, вирішивши завтра відвідати стару в шпиталі. Ім'я її було Есфір Апштайн, так стояло в її документах...

За вечерею я кілька разів ловив на собі допитливий погляд Грети.

— У неї страшні очі! — не витримала Ольга, яка досі мовчки слухала доктора, міцно стиснувши пальці і притуливши їх до уст, наче стримуючи ридання.

— Але вона нічого не питала, говорила мало. Ми з Олексю домовились, що я завтра працюватиму в його лябораторії, а він, провівши Грету на летовище вранці, збирався ввечері поїхати в оперу. Це все факти, які попередили катастрофу.

Ранок приніс новий клопіт — негайну операцію, і я не зміг відвідати Есфір Апштайн у шпиталі. Потім треба було зробити аналізу крові, яку я й почав робити, цілком забувши, що мушу відвідати ще одного хворого. Але не можна було кидати напівдорозі аналізи, і я попросив Олексу закінчити її. Він охоче згодився, бо їхати до театру йому розхотілося, а я по-

їхав на „давнтавн”. В цей час у Олексі була ще одна хвора, оця перечулена пані . . . як її . . . ну, та ви знаєте, хто. Усе наступне — це вже логічно зроблені припущення. Якщо . . .

Дзвінок коло дверей перервав мову доктора. Він видався обом таким різким і зловісним, що Ольга скрикнула.

Доктор вийшов і повернувся з пачкою газет і листів.

Хочете слухати далі? — запитав, кидаючи на стіл принесене.

— Як ви можете ще й питати?! — вигукнула Ольга.

— Добре, — сказав доктор, і раптом замовк, спинивши погляд на купі кореспонденції на столі. З першої сторінки „Дейлі Нюз” на нього дивились знайомі, широко розставлені очі Грети.

Доктор схопив газету, в поспіху скинувши на підлогу пачку листів. Ольга зірвалася з місця. Вона, безперечно вона, Грета, була зфотографована зі своєю дивною усмішкою на тонких устах в елегантному убранні, з сигаретою у руці.

„У Монреалі, Канада. — прочитав доктор, — заарештовано балерину Грету Крігер-Корсунь, колишню наглядачку і ексекюторку табору смерті „Треблінка”, в Польщі. Далі — на сторінці 26-ій”.

Руки доктора Куйдича трусилися так, що він ніяк не міг знайти потрібної сторінки. Ольга, бліда, як крейда, вихопила газету з його рук і, гарячково листкуючи, розгорнула на сторінці 26-ій. „Тут, в Монреалі, — прочитала вона тремтливим голосом, — затримано акторку Бродвейського театру в Нью Йорку, Грету Крігер, яка „працювала” в концтаборі „Треблінка”, де в жажливий спосіб вимордувано тисячі невин-

них людей. Вважають, що ця жінка має на совісті не менше як 200 осіб, переважно жінок, яких вона примушувала до лесбійського співжиття, потім прив'язувала до стіни, заганяла ножі в стіну навколо жертв, а тоді поціляла їм у серце. Свідки розповідають про жажливі знущання цієї потвори в жіночій подобі. Після капітуляції Німеччини Грета Крігер, справжнє ім'я якої Вільгельміна Вольф, приховавши своє минуле, вийшла заміж за молодого українського лікаря Олексу Корсуня, виїхала з ним до Америки і працювала в Нью Йорку, в трупі Бродвейського театру. До війни, ще зовсім молодою дівчиною, Вільгельміна Вольф виступала в німецьких і австрійських цирках. Її коронною точкою було кидання ножів у ціль на далекій відстані”.

Гнів, жаль, обурення продзвеніли металевими нотами в голосі Ольги.

— Докторе, тепер ясно, що убила доктора ця Горгона, ця потвора! Ми мусимо їхати туди, мусимо свідчити проти неї!

Але доктор уже сидів у кріслі з низько похиленою головою. На слова Ольги він втомлено підвів чоло і стиха промовив:

— Навіщо? Вона своє дістане. А я дав слово другові, і його додержу. Він знав, від чиєї руки умирає. Ходімо, відтворимо, як усе це відбулося.

Він підвівся, взяв зі стола кинджал і пішов у зелену кімнату. Ольга мовчки рушила за ним.

Відкинувши тяжку порт'єру, доктор беззвучно відчинив двері лябораторії і спинився на порозі.

— Пройдіть і станьте на тому місці, де стояв він! — тоном наказу сказав доктор. Ольга слухняно пройшла вперед і спинилася біля аптечної шафки, спиною до дверей. Над шафкою висіло велике дзеркало, в

якому відбивалася вся задня частина кімнати, з дверима, де стояв доктор Куйдич.

— Тепер дивіться і слухайте. Грета вилетіла вранці в Торонто, а повернулася ввечері назад. Поставте цю подушку на місці, де мусіла бути спина Олекси, а самі трохи відхиліться вбік. — Доктор кинув у простягнені руки Ольги подушку з канапи.

— Тепер дивіться в дзеркало! — Очі доктора якось дивно блищали, його довгі, сухі пальці стискали ручку маленького, важкого кинджала, дивна усмішка, а може й гримаса, кривила довгі, бліді уста.

— Дивіться! — гукнув він майже весело, і сховався за портьєрою. І тут гостра, як блискавка, думка майнула в Ольжиній голові: „Ось він зараз відхилить портьєру і кине кинджал, замість подушки, мені в спину!”

Але Ольга не воружнулася. Розширеними жахом очима вона вдивлялася в срібну поверхню дзеркала, бачила, як миттю розсунулася портьєра, майнуло бліде обличчя доктора, в повітрі просвітів кинджал і вривався в подушку.

Ольга без звуку опустила на підлогу. Вона знепритомніла.

Півгодини приводив її до свідомости доктор Куйдич. Розсуваючи шпаделем затиснені зуби дівчини, вливав їй у рот лідки, розтирав похололі руки й ноги, цілував ці руки, шепотів ніжні слова і плакав, скроплюючи її теплими сльозами свого безнадійного кохання.

Нарешті Ольга розплющила очі. Уста її слабо усміхнулися, і вона сіла на канапі.

— Мені тепер все зрозуміле, докторе, крім мотиву убивства, — сказала вона, так, наче не було ні її неприємности, ані його старань та клопоту. — Ад-

жеж вони любили одне одного, чи не так? Що ж її примусило його вбити? Хотіла дістати спадщину по ньому?

— Дорога моя, — відповів доктор, тримаючи Ольжину руку в своїй, — вона не в Олексу цілила . . .

— А в кого ж?!

— Двісті першою жертвою Вільгельміни Вольф мусів бути я. Вона знала, що в цей час я буду працювати в лябораторії, а Олекса буде в театрі. Ось чому кинджал пробив Олексі не серце, а печінку. Вона цілила в моє серце, а я значно нижчий від Олекси. Крім того, він, побачивши її в дзеркалі, зробив рух вліво, щоб обернутись, і кинджал, замість серця, пробив печінку. Але так чи так, рана була смертельна. Та дісталася вона коханому, а не ворогові, який, як думала убивця, дізнався від Есфірі Апіштайн про її минуле і донесе на неї кому слід. Тепер нехай її судять рідні і друзі тих, знищених двох сот. Двісті перший простив їй.

Очі Ольги несподівано спалахнули гнівом. Вона схопилася з місця і стала перед доктором.

Доктор Куйдич дивився на неї мовчки, з виразом захоплення.